

Mələhət HÜMMƏTQIZI

KÖHNƏ ROYAL

Günorta işə zəng vurub anasının ölüm xəbərini verəndə Asifin ayağının altından yer qaçdı. Donub key kimi yanındakı insanlara baxdı. Hamı başını aşağı salmışdı. Asif iş yoldaşlarına baxırdı. Sanki onlardan bu xəbəri yalan olduğunu söyləmələrini gözləyirdi. Sonra elə bil özünə gəldi. Yox, deyəsən, xəbər yalan deyildi. Başını aşağı saldı, əllərilə üzünü örtüb uşaq kimi hönküdü.

Tez iş yerindən çıxıb, taksiyə mindi. Evə girəndə həyat yoldaşı ağlaya-ağlaya qabağına qaçdı. Asifin gözləri heç kimi görmürdü. Amma hiss edirdi ki, otaq adamlarla doludur. Donuq baxışlarla ətrafa baxdı. Anasını axtarırdı. Cənazəni otağın ortasında xalçanın üzərinə qoymuşdular. Asif yerə çöküb anasının soyumuş bədənini qucaqladı. Hönkürtüsü ağlaşan qadınların səsini batırdı.

O, anasına çox bağlı idi. Uşaqılıqdan atasız böyüyən Asif mehrini anasına salmışdı. Bu gün o, ən qiymətli insanını itirmişdi. Dünya bomboş olmuşdu. O, anasız necə yaşayacaqdı?

Qohumları onun qolundan tutub ayağa qaldırdılar. Asif göz yaşlarını saxlaya bilmir, hönkürərək yasa gələnlərə baxırdı. Ayaq üstə dayanmağa iqtidarı yox idi.

Günlər keçdi. Anasının üçü, yeddisi, qırxı da bu minvalla başa gəldi. Gəlib-gedənlərin sayı azalmağa başladı.

Anasından Asifə təkçə köhnə bir royal qalmışdı. Röyal qədimi idi, otağa gələnin diqqətini cəlb edirdi. Dilləri də yaxşı işləmirdi, rəngi qaralmışdı. Asifin həyat yoldaşı onu neçə dəfə satmaq istəmişdi:

– Evimizin gözəlliyini korlayır, ana, sataq bunu, çox köhnədi, təzəsini alırıq, – demişdi

qayınanasına. – Gələn-gedən soruşur ki, bu cür gözəl evdə, bahalı mebellərin içində nə əcəb köhnə royal saxlayırsınız?

– Yox, nə danışırısan? – deyə qayınanası əsəbiləşmişdi. – Nə qədər ki mən sağam, bu royal satılmayacaq. Ancaq mən öləndən sonra bu royal evdən çıxıb bilər, – demişdi.

Asifin anası Nərminə xala bu royalı çox sevirdi. Çünki bu royal ona babasından yadigar qalmışdı. Almaniyada yaşayan babası sevimli nəvəsinə yeddi yaşı olanda bu royalı hədiyyə göndərmişdi. Ona görə Nərminə xala babasının bu hədiyyəsini göz bəbəyi kimi qoruyub saxlamışdı. Düzdü, illər özünü göstərmişdi. Royal illər keçdikcə rəngini dəyişmiş, solmuşdu. Amma gözəlliyi, üstündəki naxışları qorunub saxlanmışdı. İllər bu naxışlara toxunmamışdı. Səksən yaşlı bu royal onun evinin köhnə “sakinini” və otağının yaraşığı idi. Bu royalı o qədər adam pulu ilə istəmişdi ki, Nərminə xala razılaşmamış, evinin bu “ağır çəkili sakinini” heç kimə verməmişdi. Amma indi Nərminə xala artıq yox idi. Asifin həyat yoldaşının dili artıq açılmışdı:

– Gəlib-gedən var. Royalı sataq getsin. Evin yaraşığını pozur.

Asif hər gün arvadının giley-güzarını eşitməkdənsə köhnə royalı satmağın tərəfdarı idi. Amma anası öldükdən sonra bu royala daha da bağlanmışdı. Elə düşünürdü ki, bu royal satılsa, anası ilə bağlı bütün xatirələri ömürlük itirəcək. Hər dəfə işdən gələndə royalın qarşısında dayanar, analı xatirələr gözünün qabağından kino lenti kimi gəlib keçərdi. Anası musiqi müəlliməsi idi. Bu evə nə qədər uşaqlar gəlib-getmişdi... Bu royalı nə qədər uşaq səsləndirmişdi... Hələ özü... Axı özü də bu royalda nə qədər mahnı ifa eləmişdi... Royalı satmaq ona çox ağır gəlirdi. Elə bilirdi, anasının yadigarını satmaqla onun xatirələrini də satırdı.

Çox fikirləşdikdən sonra Asif royalı satmaq qərarına gəlirdi. “Mən satmasam, uşaqlar satacaq” – deyə düşündü. “Onsuz da köhnə royaldı. Kimin nəyinə lazımdı? Bir az çalılıb atacaqlar”.

Belə düşüncələrlə köhnə musiqi alətləri satılan dükana gəlirdi. Burada onun tanıdığı bir qoca royal ustası işləyirdi. Salamlaşdı hal-əhval tutduqdan sonra anasının köhnə royalından bəhs etdi. “Evdə yer tutur, satmaq istəyirəm” – dedi.

Usta: – Yaxşı, sabah gəlib baxaram, – dedi.

Asif sağollaşdı evə qayıtdı. Həyat yoldaşına royalı satmaq üçün musiqi alətləri satılan dükana getdiyini və sabah ustanın gəlib baxacağını, qiymət qoyacağını dedi. Bu söhbətdən xanımı çox sevindi. Artıq köhnə, evinə yaraşmayan royaldan canı qutaracaqdı.

Ertəsi gün Asifin çağırdığı usta, deyildiyi kimi, vaxtında gəlib çıxdı. Kənardan eynəyinin altından diqqətlə bu alman royalına baxıb, qaşlarını çatdı:

– Asif, royala söz ola bilməz, qədimi royaldı. Bu yaşına qədər belə royal görməmişəm. Bu royal qiymətsizdi – deyib royala yaxınlaşdı. Royalın qapağını açıb əlini rəngi solmuş, qaralmış dillərinə toxundurdu:

– Kökdən də düşüb. Deyəsən, heç vaxt köklənəyib. Bəs ananız bunu necə çalırdı?

– Bilirsiniz, anama royalı kökləyək deyəndə əsəbiləşirdi. Heç vaxt usta gətirməyə qoymurdu. Deyirdi, belə yaxşıdır.

– Niyə, görəsən? – deyə usta öz-özünə sual verdi. Sonra royalın üst hissəsini sökməyə başladı. Nədənsə şübhələnmişdi. Nə axtardığını, deyəsən, bilirdi. Bir neçə saat royalın içində vurnuxduqdan sonra qışqırdı:

– Tapdım! Asif, tapdım! Şirinliyini verəcəksən!

– Nəyi tapdınız?

– Ananızın royalı satmamasının səbəbini tapdım.

– Bunu bilməyə nə var ki, babasının hədiyyəsi idi.

– Yox, Asif, səbəb o deyildi. Səbəb royalın simlərinin qızıldan olmağıdır.

Asif eşitdiklərinə inanmadı. Göz bəbəkləri hədəqəsidən çıxdı:

– Ola bilməz! Bu qədər sim qızıldan ola bilməz! – dedi.

– İnanmırsan, gəl özün bax. – deyib usta royala içərisində olan yazını ona göstərdi. – Bu royal qiymətsizdi, satıla bilməz. Qaydalara görə, yalnız muzeyə verilə bilər. İstehsal tarixinə bax: 1920. Ölkədə cəmi on dənə istehsal olunub. Biri də sizdədi. O dövrdə belə royalları ölkənin ən varlı insanları alırdı. Ananızın babası Almaniya da nə işlə məşğul olurdu?

– Düzü, heç yaxşı bilmirəm. Bircə onu bilirəm ki, ingilis və alman dillərini yaxşı bilirdi. Çox savadlı adam idi. Səfirlikdə işləyirdi. Tez-tez yerlərini dəyişirdilər. Müxtəlif ölkələrə gedirdi. Amma son zamanlar Almaniya da çalışırdı. Royalı da anama yeddi yaşı olanda oradan göndərmiş.

– Görürsən, anan qorxusundan sənə də deməyib.

– Görəsən, nədən qorxurdu?

– Qorxurdu ki, hökumət bilər və əlindən alar. Bir vaxtlar Almaniya hökuməti bu royalları özü axtarışma vermişdi. Hətta qəzetdə də çıxmışdı. Royalı təhvil verənə pul verirdilər. Səksəninci illərdə cəmi üçünə tapmışdılar. Yeddisi isə hələ də tapılmayıb. Görürsən, dördüncünü mən tapdım. Mənə şirinlik düşür.

Asif də, yoldaşı da, uşaqları da mat-məəttəl qalmışdılar. Həyəcanla bu qoca ustana dinləyirdilər. Sevinsinlərimi, gülsünlərimi, bilmirdilər. Nə edəcəklərini də bilmirdilər. Donub qalmışdılar.

– Niyə sevinmirsəniz? Evinizdə bu boyda xəzinə var. Sabah bütün qəzetlər sizdən yazacaq. Bütün dünya sizdən danışacaq. Tanınmış insanlardan biri olacaqsınız. Hökumət, bəlkə, sizə pul da verdi.

Arvadı:

– A kişi, özünə gəl, noolub sənə, görmürsən, deyir, pul verəcəklər? – deyib sevinərək Asifi silkələdi.

– Dayan görüm, səninki də pul olsun. Biz fikirləşərik, usta, – dedi Asif. Arvadının əlini itələyib ona göz ağırtmış. Sonra usta ilə bir

xeylaq söhbətdən sonra onu qarıya qədər yola salmış. Və xahiş etmiş ki, anasının royalı barəsində heç kimə bir söz söyləməsin. Usta başı ilə razılıq edib, gülümsəyərək qarıdan çıxmış. Deyəsən, Asifin qərarından məmnun idi.

Asif otağa qayıdıb:

– Biz royalı satmayacağıq. Muzeyə də verməyəcəyik. Bu royal ömürlük evimizin sakini olacaq. Ona görə ki, o bizim üçün çox qiymətli. Həm də anama babasından yadigarı. Anam bu ənənəni qoruyub saxladı. Əgər anam nəfsinə hakim olub, ən çətin günlərimizdə belə onu satmadısa, deməli, biz də satmayacağıq. Biz də bu ənənəyə sadıq qalacağıq. Onu qoruyub saxlayacağıq. Nəsildən-nəslə ötürəcəyik, – deyib oğlunun saçlarını sığallamış.

Otağa sükut çökmüş. Asifin qərarını hamı başı ilə təsdiq etmiş. Bir anlıq anasının nəfəsini hiss etmiş.

Gecə anası Asifin yuxusuna gəlmiş. Gülümsəyirdi. Deyəsən, babasının yadigarını satmadığına görə oğluna minnətdarlıq edirdi...

